

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Porušení kupní smlouvy a nároky stran z tohoto plynoucí

Violation of Purchase Order and Claims of the Parties Arising thereof

Student: Vladimíra Jiříčková

Vedoucí bakalářské práce: prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.

Ostrava 2012

Zadání bakalářské práce

Student:

Vladimíra Jiříčková

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

6208R011 Ekonomika a právo v podnikání

Téma:

Porušení kupní smlouvy a nároky stran z tohoto plynoucí
Violation of Purchase Order and Claims of the Parties Arising thereof

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Vymezení kupní smlouvy
3. Povinnosti smluvních stran
4. Porušení ze strany prodávajícího
5. Porušení ze strany kupujícího
6. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BEJČEK, Josef. *Obchodní závazky: Obecná úprava a kupní smlouva*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 312 s. ISBN 80-210-0601-3.

MAREK, Karel. *Smluvní typy druhé hlavy třetí části obchodního zákoníku*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. 347 s. ISBN 80-210-1749-X.

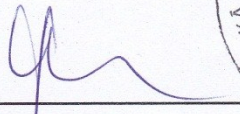
ŠTENGLOVÁ, Ivana et al. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

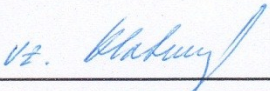
Vedoucí bakalářské práce: **prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Porušení kupní smlouvy a nároky stran z tohoto plynoucí“ včetně příloh vypracovala zcela samostatně s použitím literatury uvedené v příloženém seznamu.

V Ostravě dne 11. 5. 2012

.....

Vladimíra Jiříčková

Obsah

1.	ÚVOD	6
2.	VYMEZENÍ KUPNÍ SMLOUVY	7
3.	POVINNOSTI SMLUVNÍCH STRAN	14
3.1.	Povinnosti prodávajícího	14
3.1.1.	Dodání zboží	14
3.1.2.	Převedení vlastnického práva ke zboží	18
3.1.3.	Doklady vztahující se ke zboží	19
3.1.4.	Množství, jakost, provedení a obal zboží	19
3.2.	Povinnosti kupujícího	21
3.2.1.	Zaplacení kupní ceny	21
3.2.2.	Převzetí dodaného zboží	22
3.2.3.	Prohlídka zboží	22
4.	PORUŠENÍ ZE STRANY PRODÁVAJÍCÍHO	24
4.1.	Možnosti porušení kupní smlouvy	24
4.1.1.	Vady faktické	24
4.1.2.	Vady právní	27
4.1.3.	Jiná rozdělení vad	28
4.1.4.	Prodlení prodávajícího	30
4.2.	Záruka za jakost	31
4.3.	Nároky kupujícího z vad	32
4.3.1.	Doba uplatnění nároku	32
4.3.2.	Možnosti nároků kupujícího	33
4.3.3.	Smluvní pokuta	35
4.3.4.	Promlčení	37
5.	PORUŠENÍ ZE STRANY KUPUJÍCÍHO	41
5.1.	Prodlení v převzetí zboží	41
5.2.	Prodlení v zaplacení kupní ceny	41
5.2.1.	Úroky z prodlení	42
6.	ZÁVĚR	43
	Seznam použité literatury a pramenů	45
	Seznam zkratk	47
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	48
	Seznam příloh	49

1. ÚVOD

Uzavření kupní smlouvy je dvoustranný právní úkon, se kterým se pravidelně setkáváme v podnikatelské praxi i v běžném životě. Nemusí se však vždy jednat o stejnou kupní smlouvu, jelikož rozlišujeme různé typy na základě postavení smluvních stran. Může se jednat o smlouvu uzavíranou na trhu B2B, B2C a také C2C. Smluvními stranami rozumíme vždy prodávajícího a kupujícího, jejichž pozice je vyjádřena jejich základními povinnostmi. Prodávající se zavazuje dodat určené zboží kupujícímu a převést na něj vlastnické právo. Kupující se oproti tomu zavazuje zboží převzít a zaplatit sjednanou cenu.

Právní úprava kupní smlouvy je obsažena jak v občanském tak i v obchodním zákoníku, přičemž je v obou uvedeno základní ustanovení o kupní smlouvě, práva a povinnosti smluvních stran a některá další ustanovení. Zatímco občanský zákoník je psán v obecné rovině a je možno jej využít pro více typů smluv, obchodní zákoník je zaměřen na uzavírání smluv v obchodním styku, a proto se v některých bodech od sebe liší. Pokud některé ustanovení není obsaženo v obchodním zákoníku, platí vždy to, co je uvedeno v zákoníku občanském. Speciální úprava kupní smlouvy uvedená v obchodním zákoníku se použije v případě, že se jedná o smlouvu uzavíranou mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti a předmětem koupě je věc movitá. Je-li v takovémto případě předmětem smlouvy nemovitost, řídí se strany občanským zákoníkem s výjimkou smluv o prodeji podniku a o koupi najaté věci. Já se ve své práci budu zabývat právě zmíněnou speciální úpravou a to především z pohledu porušení povinností prodávajícího a kupujícího.

Cílem této bakalářské práce je sestavit souhrn doporučení pro podnikatele v případě podstatného či nepodstatného porušení kupní smlouvy. Abych byla schopna takováto doporučení vytvořit, musím nejprve vymezit kupní smlouvu dle platných právních předpisů. Dále zformuluji veškerá práva a povinnosti smluvních stran a z nich následně vyvodím možnosti, kterými může k porušení smlouvy dojít, ať úmyslně či neúmyslně. Posledním bodem bude soupis následků pro obě strany, jelikož porušení smlouvy zapříčiňuje vznik nových práv a povinností. Důležitým prostředkem pro dosažení uvedeného cíle budou mimo teoretický základ také vzorové příklady z praxe doplněné komentáři pro vysvětlení. Informace budu čerpat především z komentovaných zákoníků a jiných odborných knih se zaměřením na kupní smlouvu.

2. VYMEZENÍ KUPNÍ SMLOUVY

Již římské právo rozumělo kupní smlouvou synallagmatický závazek, jehož podstata spočívá ve směně věci za peníze. Smlouva se v počátcích uzavírala jako reálný kontrakt předáním věci i peněz tzv. z ruky do ruky. Odtud pochází také zvyklost „plácnout si“ při uzavření smlouvy na důkaz jejího vzniku. V oblasti obchodu dále vznikla zvláštní dodávková smlouva, kterou se prodávající zavázal prodat věc, kterou ještě neměl a musel ji tedy za účelem prodeje teprve získat. (Bejček, 2010)

V dnešní době se v obchodních vztazích běžně používá kupní smlouva, která je obsažena v § 409 až 470 obchodního zákoníku. Tato úprava odpovídá předpisům uvedeným v Úmluvě OSN o mezinárodní koupi zboží, která je na území České republiky vázána od 1. 4. 1991. Nejde však o striktně danou formu a řešení některých otázek bylo ponecháno aplikaci vnitrostátních právních předpisů. (Raban, 2009)

Dle § 409 se kupní smlouvou prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc (zboží) určenou jednotlivě nebo co do množství a druhu a převést na něj vlastnické právo k této věci a kupující se zavazuje zaplatit kupní cenu. Takovýto závazek nazýváme relativním obchodem, což znamená, že je na něj možno aplikovat předpisy obchodního zákoníku. Mezi ujednání, která musí kupní smlouva obsahovat a která ji také charakterizují, patří

- určení smluvních stran,
- určení předmětu koupě,
- závazek prodávajícího dodat předmět koupě kupujícímu,
- závazek prodávajícího převést vlastnické právo k předmětu koupě na kupujícího,
- závazek kupujícího zaplatit kupní cenu,
- určení kupní ceny nebo způsobu, jakým bude určena. (Švarc, 2011)

V zákoně se však vyskytuje mnoho dalších předpisů upřesňujících práva a povinnosti smluvních stran a také vymezujících řádné plnění od vadného, avšak je to základní úprava a strany si mohou v konkrétní smlouvě sjednat takové podmínky, jaké jim nejlépe vyhovují. Tato úprava se tedy použije v případě, kdy daná otázka není řešena přímo ve smlouvě. Při absenci přesného zákonného vymezení pro některá smluvní ujednání se strany drží především obchodních zvyklostí a zásady poctivého obchodního styku.

Smluvní strany

Jak bylo zmíněno již v úvodu, smluvními stranami musí být podnikatelé a smlouva je uzavírána v rámci jejich podnikatelské činnosti. Obchodní zákoník vymezuje podnikání jako činnost, kterou vykonává podnikatel, přičemž musí dodržovat dané znaky. Podnikání musí být vykonáváno

- soustavně,
- samostatně,
- vlastním jménem,
- na vlastní odpovědnost a
- za účelem dosažení zisku. (Švarc, 2011)

Není-li splněn alespoň jeden z těchto znaků, nejedná se o podnikání.

K výkonu podnikatelské činnosti je oprávněna pouze osoba, která má statut podnikatele. Názvem podnikatel jsou označovány jak fyzické tak i právnické osoby. Obchodní zákoník definuje podnikatele jako

- osobu zapsanou v obchodním rejstříku,
- osobu, která podniká na základě živnostenského oprávnění,
- osobu, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění,
- osobu, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštních předpisů. (Švarc, 2011)

Běžným a velmi častým příkladem je podnikání na základě živnostenského oprávnění, přičemž je možno si představit v pozici podnikatele živnostníka jako fyzickou osobu či obchodní společnost jako právnickou osobu. Zákon však vymezuje také způsoby podnikání na základě jiných oprávnění. Zde jsou řazeny

1. činnosti, které jsou zákonem vyhrazené státu nebo určené právnické osobě,
2. duševní tvůrčí činnosti chráněné zvláštními zákony,
3. výkon hromadné správy autorských práv a práv autorskému právu příbuzných podle zvláštního předpisu,
4. restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslných prací,
5. provádění archeologických výzkumů,
6. činnosti fyzických osob stanovené zvláštními zákony (např. činnost lékařů, advokátů, notářů, auditorů, daňových poradců, tlumočnicků atd.) a

7. činnosti upravené zvláštními zákony jako např. činnost bank, pojišťoven, penzijních fondů, spořitelních a úvěrních družstev, burz atd. (Švarc, 2011)

Jak vyplývá z bodu č. 1, smluvní stranou dle obchodního zákoníku může být také stát nebo samosprávný územní celek.

V praxi

Určení stran je prvním bodem, který je ve smlouvě obsažen. Formu zápisu, je možno individuálně upravit, avšak jsou zde důležité informace, které slouží k přesnému určení strany, aby nemohlo dojít k záměně s jiným podnikatelem, který má např. stejné jméno. V následujícím příkladu je tedy možno vidět, jak by takováto identifikace stran mohla vypadat a to nejprve pro právnickou osobu a následně pro osobu fyzickou.

Společnost ABC, s. r. o.

se sídlem Hranice, Hranice-město, Horní 145, PSČ 753 01

zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Ostravě

v zastoupení Ing. Jana Nováka, jednatele

IČ: 12345678

DIČ: CZ12345678

Pan Ing. Petr Malý

bytem Hranice, Hranice-město, Dolní 132, PSČ 753 01

místo podnikání Hranice, Hranice-město, Ječná 36, PSČ 753 01

(liší-li se místo podnikání od bydliště)

IČ: 12345678

DIČ: CZ12345678

U každé ze stran je dále uvedeno, která z nich je prodávajícím a která kupujícím, jelikož v dalším textu smlouvy se již používají jen tyto výrazy. Zvykem je nejprve uvést prodávajícího a jako druhého v pořadí kupujícího. Opět nezáleží na formě, avšak u obou stran by mělo být pro přehlednost označení jednotné, tj. pojmenovat stranu vždy nad identifikací nebo pod ní, popř. po levé straně.

Je nutné zde upozornit na uvádění sídla či místa podnikání, jelikož se tyto údaje zapisují v takové formě, v jaké jsou v obchodním rejstříku, tj. obec, část obce, ulice a číslo popisné, PSČ a poštovní směrovací číslo.

Předmět koupě

Předmětem koupě může být pouze movitá věc, jelikož u nemovitostí se podnikatelé řídí občanským zákoníkem, jak již v úvodu bylo uvedeno. Obchodním zákoníkem jsou rozlišovány dva typy věci a to věc určená **individuálně** a věc určená **podle druhu a množství**. Individuálně nebo také jednotlivě určené zboží se považuje za specifické a do určité míry nenahraditelné zboží. (Bejček, 2010) Jedná se především o zboží, která jsou charakterizována typickými znaky, jimiž se odlišují od ostatního zboží téhož druhu. Může se jednat o výrobní číslo či jiné rozlišovací značení. Vždy je to však zboží, které se obvykle prodává, např. katalogové zboží, zboží ze stanovené nabídky. Je-li předmětem speciální zboží, tj. výroba na zakázku, nejedná se o kupní smlouvu, ale o smlouvu o dílo.

Zboží určené do druhu a množství musí být ve smlouvě vymezeno alespoň druhem a množstvím zboží. Jakost a provedení není nutno uvádět a mohou být sjednány i dodatečně dle dohody obou stran. Ve smlouvě je také možné určit zboží odkazem na dříve proběhlý obchod mezi stranami, pokud ve stejné době neproběhlo podobných obchodů více. (Marek, 1998) Pak by byl takovýto odkaz neurčitý a mohlo by dojít k záměně objednávek.

Předmětem koupě se vedle samotné movité věci rozumí i veškeré součásti a příslušenství, které k věci náleží. Může se jednat např. o náhradní díly, návody k použití či jiné doklady vztahující se ke zboží.

Co se týče předmětu kupní smlouvy, může v některých případech docházet k záměně smlouvy kupní se smlouvou o dílo. Strany se mohou dohodnout, že věci potřebné k výrobě zajistí z větší či menší části kupující. Avšak v případě, kdy ve vzájemném poměru hmoty a práce při výrobě převažuje práce, jedná se o smlouvu o dílo, jejímž předmětem je právě provedení díla. (Raban, 2009)

V praxi

Platí, že čím více budeme přesní při popisu předmětu koupě a jeho vlastností, tím lépe se vyhneme případným sporům. V soudním řízení se můžeme odvolávat především na to, co je stanoveno ve smlouvě, jelikož právě s tím obě strany souhlasily svými podpisy. Následující příklad je ukázkou specifikace předmětu zboží tak, jak by v praxi mohlo vypadat.

Na základě této smlouvy a podmínek v ní sjednaných se prodávající zavazuje prodat kupujícímu osobní automobil blíže určený níže a kupující se zavazuje jej koupit.

Vozidlo: RZ:

Rok výroby: Číslo TP:

VIN: Barva vozu:

Obsah: STK:

(Smlouvy zdarma, 2008)

V rámci specifikace předmětu koupě by mělo být uvedeno také prohlášení prodávajícího, že právě on je výhradním vlastníkem zboží a neváznou tak na něm práva třetích osob.

Závazek dodat zboží

Z kupní smlouvy musí jasně vyplývat závazek prodávajícího dodat zboží, což přesněji znamená přepuštění prodávajícího zboží kupujícímu nebo osobě, která je k převzetí oprávněná. (Bejček, 2010) Dodání zboží je důležitou povinností prodávajícího a je s ní spjata také povinnost předání dokladů vztahujících se ke zboží. Údaje jako místo a čas dodání ve smlouvě mohou, ale také nemusí být uvedeny.

Převedení vlastnického práva

Další z povinností prodávajícího je převedení vlastnického práva ke zboží. Okamžik dodání zboží kupujícímu může, ale také nemusí být zároveň okamžikem převedení vlastnických práv. Toto právo může být převedeno dle ujednání ve smlouvě i dříve či později. Úmysl prodávajícího převést vlastnické právo k věci na kupujícího musí být však ve smlouvě zcela zřejmý.

Zaplacení kupní ceny

Základní povinností kupujícího je peněžní plnění, tedy zaplacení kupní ceny stanovené ve smlouvě. Je tedy nutné, aby závazek kupujícího zaplatit kupní cenu byl ve smlouvě uveden spolu s určením kupní ceny. Zaplacení ceny může být dohodnuto i dříve či později, avšak kupující není povinen platit za zboží, které neměl možnost si prohlédnout.

Určení kupní ceny

Cena zboží je ve smlouvě stanovena buďto přímo peněžitou částkou anebo je uveden způsob, kterým bude cena dodatečně určena. Takovéto sjednání podmínek pozdějšího určení ceny se nazývá **cenová doložka**. Může nastat také situace, kdy ve smlouvě není určena kupní cena ani způsob jejího určení. V takovémto případě musí ze smlouvy vyplývat vůle obou stran smlouvu uzavřít i bez určení ceny a prodávající v okamžiku prodeje může požadovat cenu, za kterou se dané či srovnatelné zboží obvykle prodává.

V případě stanovení pevné ceny může být zohledněna také inflace v případě větší časové prodlevy. Je-li stanoven pouze způsob určení ceny, musí tento způsob být přesně formulován v kupní smlouvě. Uvede se, které složky výrobních nákladů jsou rozhodné, popřípadě se cena odvíjí od cen hlavních surovin používaných při výrobě. Nejčastěji se cena počítá

1. způsobem **nákladovým** (cena odpovídá výši prokazatelných nákladů spojených s obstaráním zboží a připočtenou marží), anebo
2. způsobem **katalogovým**, též tarifní (cena je určena dle obecného ceníku s možností poskytnutí slev). (Marek, 1998)

Není možno uvést pouze postup, jakým bude teprve v budoucnosti způsob určení ceny stanoven. (Marek, 1998) Pak by nebyla splněna podmínka o určení kupní ceny a smlouva by tak byla neplatná.

Strany si mohou ve smlouvě určit, která doba bude rozhodující pro posuzování cenových změn. Není-li taková doba stanovena, posuzují se ceny v době uzavření smlouvy a ceny v době plnění. Pro ochranu kupujícího platí, že pokud je prodávající v prodlení s dodáním, a cena v době skutečného plnění jsou vyšší než cena, jaká by byla v době řádného plnění, je kupujícímu přiznána tato nižší cena.

Strany mají také možnost využít dalších ujednání souvisejících s cenou, které jsou jinak typické pro smlouvy v mezinárodním obchodním styku. I v rámci tuzemského obchodování, může být v kupní smlouvě dohodnuto přepočtení měn v případech, kdy je kupní cena sice vyjádřena v českých korunách, avšak dle smlouvy se má platit v jiné měně. (RABAN, 2009)

V praxi

Pro splnění náležitosti kupní smlouvy ohledně ceny, musí být tedy uveden jeden ze způsobů jejího určení. Strany mohou dohodnout na pevné ceně, na způsobu určení ceny anebo na uzavření smlouvy bez jejího určení. Pro lepší představu jsou uvedeny následující příklady určení kupní ceny.

Kupní cena výše uvedeného předmětu koupě je stanovena částkou 10 365 Kč (slovy desettisíctřistašedesátpět korun českých) a to včetně DPH a nákladů na dopravu.

Smluvní strany se dohodly na stanovení ceny pro 1 (jeden) litr nafty bez DPH dle kalkulačního vzorce:

$$C = (A + B) \times D$$

(nesmí chybět vysvětlení použitého značení a jednotek)

Při uvádění částky je nutné uvést, zda zahrnuje dopravu a DPH nebo zda se tyto položky následně k uvedené částce přičítají. Co se týče způsobu určení ceny, ten musí být nejen srozumitelný, ale také musí být použitelný již v době uzavření smlouvy. Nelze tedy použít např. odkaz na znalecký posudek, který teprve má být v budoucnu vypracován. Lze jej použít pouze v případě, že už vypracován byl.

Při neuvedení částky nebo způsobu určení ceny, si prodávající účtuje cenu obvyklou např. podle stanoveného ceníku. Takovýto ceník může obsahovat různé druhy zboží spolu s uvedením množstevních slev. Cena je potom spočítána a vyfakturována dle tohoto ceníku, ke kterému by však měl mít přístup při uzavření smlouvy i kupující, ať už v místě prodávajícího přímo při uzavření smlouvy nebo prostřednictvím katalogů či internetových stránek.

V případě, kdy je cena uvedena v cizí měně avšak placena má být v korunách českých, měla by se tato cena odvíjet vždy od aktuálního měnového kurzu.

Kupní cena je stanovena ve výši 1 000 Euro. Placení kupní ceny proběhne v 10-ti splátkách dle níže uvedeného splátkového kalendáře. Cena bude placena v korunách českých dle aktuálního kurzu měn.

1. *Splátka 100 Euro ... 15. 1. 2012* (přepočteno dle kurzu ke dni 15. 1. 2012)
2. *Splátka 100 Euro ... 15. 2. 2012* (přepočteno dle kurzu ke dni 15. 2. 2012)
3. *Splátka 100 Euro ... 15. 3. 2012* (přepočteno dle kurzu ke dni 15. 3. 2012) *atd.*

3. POVINNOSTI SMLUVNÍCH STRAN

3.1. Povinnosti prodávajícího

Povinnosti prodávajícího jsou popsány v §411 až 442 ObchZ. **Prodávající je povinen dodat kupujícímu zboží, předat doklady, které se k němu vztahují a také umožnit mu nabytí vlastnického práva ke zboží.** Mimo tyto základní povinnosti je možno, aby si strany ve smlouvě dohodly i jiné jako např. zajištění nestranné kontroly, montáž, instalace atd.

3.1.1. Dodání zboží

Základní povinností prodávajícího je dodání zboží v daném místě a čase. Kupujícímu je tak poskytnuta možnost převzetí zboží a volného nakládání s ním.

Místo dodání

Ve smlouvě může být uvedeno přesné místo dodání, nejčastěji uvedením adresy, označením provozovny či odkazem na dopravce. Pokud prodávající není dle smlouvy povinen předat zboží v určitém místě přímo kupujícímu, předá zboží dopravci, který jej na určené místo doručí. Je zde však také možnost vyzvednutí zboží kupujícím. Tato možnost se nabízí především u zboží, které je součástí zásob prodejce nebo má být teprve vyrobeno. V takovémto případě je nutné, aby obě strany věděly, kde se zboží nachází či kde se bude vyrábět a dodání se uskuteční okamžikem, kdy si jej kupující v daném místě vyzvedne. Může se jednat jak o sklad či podnikový závod, tak i o prodejnu nebo místo bydliště prodávajícího.

Ohledně způsobu určení místa dodání je využíváno také dodacích doložek a to konkrétně doložek Incoterms (International Commercial Terms), jež připravuje a vydává Mezinárodní obchodní komora v Paříži od roku 1936. I když se jedná o pomůcku pro podnikatele, nejsou s využitím doložek v České Republice velké zkušenosti. V dnešní době je aktuální verze z roku 2010, které předcházely publikace z let 1953, 1967, 1980, 1990 a 2000. Vznik nové verze však není příčinou zániku verze starší, a proto musí být ve smlouvě uveden přesný odkaz na verzi, z níž je doložka čerpána. (Incoterms® 2010)

Tyto doložky nepředstavují právní normu, jsou jen jednou z možností pro podnikatele při uzavírání kupní smlouvy, avšak při jejich použití jsou pravidla konkrétní doložky pro obě strany závazná. Jedná se především o určení přepravy, pojištění, okamžiku předání zboží a

nákladů souvisejících s přepravou. Poslední verze Incoterms® 2010 je platná od 1. 1. 2011 a obsahuje 11 doložek zařazených do dvou skupin. (Incoterms® 2010)

A. Doložky vhodné pro jakýkoliv způsob přepravy

1. Dodání přímo kupujícímu

1.1 Prodávající nehradí hlavní přepravu

EXW: EX WORKS = Ze závodu

Při použití této doložky se prodávající nemusí starat o nic jiného než o to, aby bylo zboží přichystáno v místě jeho podnikání. Může se jednat o provozovnu, odloučené pracoviště, sklad či jiné místo dohodnuté ve smlouvě. Jeho povinností není ani případné odbavení zboží. Vše zařizuje sám kupující. Ten si zboží v určeném místě vyzvedne nebo sám na své náklady zajistí způsob přepravy. Náklady a riziko škody nese tedy prodávající pouze do okamžiku vyzvednutí zboží kupujícím.

FCA: FREE CARRIER = Vyplaceně dopravci

Výběrem této možnosti kupující také zajišťuje a hradí přepravu, avšak ne z objektu prodávajícího. Ten má nyní povinnost předat zboží dopravci či jiné osobě pověřené kupujícím na sjednaném místě. Zde je nutno pamatovat na to, že místo určení je místem přechodu nebezpečí za škody na zboží, a proto jeho určení musí být přesné kvůli případným sporům ze vzniklých vad. Dále by podle této doložky měl prodávající celně odbavit zboží, přichází-li to v úvahu při vývozu. Náklady a riziko škody podobně jako v předchozím případě nese prodávající pouze do okamžiku vyzvednutí zboží dopravcem.

2.1 Prodávající hradí hlavní přepravu

CPT: CARRIAGE PAID TO = Přeprava placena do

Tato doložka se podobá doložce FCA, liší se pouze v úhradě nákladů. Prodávající předává zboží přepravci v určitém místě, které ve smlouvě uvedeno být může, ale také nemusí. Tentokrát však přepravce určuje prodávající a nese tak veškeré náklady na přepravu až do místa určení. Taktéž by měl zboží celně odbavit, přichází-li to v úvahu. Je nutné dbát na fakt, že riziko škody a náklady přecházejí v tomto případě v rozdílných místech.

V praxi

Je důležité si uvědomit, že přechod nákladů nemusí nutně znamenat souběžný přechod rizika škody na zboží. Ve smlouvě může být dohodnuto, ať už s použitím doložek nebo bez

nich, že náklady jsou hrazeny prodávajícím do jednoho okamžiku, ale riziko škody nese do okamžiku jiného.

Typickým příkladem aplikace doložky CPT může být zasílání balíku prostřednictvím poštovního doručovatele. Proávající se ve smlouvě zaváže, že dopravu hradí on a to až do místa určení. Kupujícímu potom mohou vzniknout pouze náklady s přepravou v případě, že místem určení je sklad či pobočka, ze které si on sám balík dále převáží např. na jinou pobočku. K přechodu rizika však dochází dříve a to v okamžiku předání balíku poštovnímu doručovateli. Proávající zboží předá, uhradí náklady s touto přepravou spojené a obdrží také doklad o tomto předání. Tímto se zbavuje odpovědnosti za škody, kterou dále nese kupující.

Vzniknou-li během přepravy škody, může se kupující dožadovat náhrady po přepravci, avšak to není vždy jednoduché, protože by musel prokázat, že škoda vznikla nevhodným zacházením se zbožím při přepravě. Pokud taková škoda vznikne např. nevhodným obalem, který však byl ve smlouvě dohodnut, nebude kupujícímu nárok na náhradu přiznán.

Kupující by tedy měl rozumně zvážit podle povahy zboží, jaký způsob dodání zvolí a především by měl ve smlouvě popsat způsob zabalení zboží, tak aby riziko škody co nejvíce omezil. Pokud pak škoda vznikne z důvodu nesplnění povinnosti prodávajícího řádně zboží zabalit dle smlouvy, nese následky on.

CIP: CARRIAGE AND INSURANCE PAID TO = Přeprava a pojištění placeny do

Doložka CIP obsahově zcela zahrnuje doložku CPT, avšak je zde navíc k povinnostem z doložky CPT povinnost prodávajícího zajistit pojištění pro pokrytí rizika kupujícího ze ztráty či poškození zboží, k čemuž by během přepravy mohlo dojít.

2. Dodání do překladiště nebo do místa určení

DAT: DELIVERED AT TERMINAL = S dodáním do překladiště

Překladištěm může být zvoleno jakékoliv místo zastřešené či nezastřešené a dle druhu přepravy silniční, železniční, letecké překladiště nebo se také může jednat o nábreží při volbě lodní přepravy. Proávající je povinen dopravit zboží do překladiště, vyložit a připravit ho pro převzetí kupujícími či jím pověřeným přepravcem. V tomto místě přecházejí náklady i riziko škody. Dále by podle této doložky měl prodávající celně odbavit zboží, přichází-li to v úvahu při vývozu.

DAP: DELIVERED AT PLACE = S dodáním v místě určení

Prodávající zajišťuje dopravu zboží do místa určeného kupujícím a zde mu jej dá k dispozici k převzetí. Nese tak náklady a riziko škody do tohoto místa. Dále by podle této doložky měl prodávající celně odbavit zboží, přichází-li to v úvahu při vývozu.

DDP: DELIVERED DUTY PAID = S dodáním clo placeno

Podle této doložky má prodávající povinností nejvíce. Zajišťuje dodání zboží do místa určení a také zajišťuje, aby bylo zboží celně odbaveno nejen pro vývoz ale také pro dovoz. Veškeré náklady včetně úhrady cla pro vývoz i dovoz nese prodávající až do tohoto místa společně s rizikem škody.

B. Doložky vhodné pro námořní a vnitrozemskou vodní přepravu

1. Prodávající nehradí hlavní přepravu

FAS: FREE ALONGSIDE SHIP = Vyplaceně k boku lodi

Prodávající musí zboží dopravit do dohodnutého přístavu nalodění a jeho povinnost dodání je splněna vyložením zboží k boku lodi stanovené kupujícím. Teď zde zboží převezme a v této chvíli na něj přecházejí náklady i riziko škody. Dále by podle této doložky měl prodávající celně odbavit zboží, přichází-li to v úvahu při vývozu.

FOB: FREE ON BOARD = Vyplaceně loď

Tato doložka je téměř stejná jako doložka FAS s tím rozdílem, že prodávající dodává zboží přímo na palubu lodi a od tohoto okamžiku přechází náklady a riziko škody na kupujícího. Opět by podle této doložky měl prodávající celně odbavit zboží, přichází-li to v úvahu při vývozu.

2. Prodávající hradí hlavní přepravu

CFR: COST AND FREIGHT = Náklady a přepravné

S použitím této doložky prodávající dodává zboží na palubu lodi, avšak loď i přístav stanovuje on, jelikož má povinnost zajistit přepravní smlouvu a uhradit náklady spojené s touto přepravou. Zde nastává obdobná situace jako u doložek CPT a CIP, jelikož náklady nese prodávající až do místa určení, avšak riziko škody přechází na kupujícího již naložením zboží na palubu lodi. Dále by podle této doložky měl prodávající celně odbavit zboží, přichází-li to v úvahu při vývozu.

CIF: COST INSURANCE AND FREIGHT = Náklady, pojištění a přepravné

Tato doložka obsahově zcela zahrnuje doložku CFR, avšak je zde oproti ní navíc povinnost prodávajícího sjednat také pojištění pro krytí případné škody či zcizení zboží, k čemuž by během přepravy mohlo dojít. (AWT ČECHOFRACHT, 2011; Incoterms® 2010)

Čas dodání

Prodávající je povinen dodat zboží v určitý den nebo v určité lhůtě dle ujednání ve smlouvě. Pokud si strany čas dodání ve smlouvě nedohodnou, řídí se dle §416 ObchZ obecnou dodací lhůtou, která začíná běžet ode dne uzavření smlouvy. Prodávající je pak povinen dodat zboží bez vyzvání kupujícím v době přiměřené povaze zboží a místu dodání. Kupující má také právo určit čas dodání dodatečně po uzavření smlouvy.

Obchodní zákoník stanovuje také výrazy, jimiž se dá doba plnění vyjádřit a které se také používají, pokud v daném případě nevyplývá z praxe či obchodních zvyklostí něco jiného. Tyto výrazy jsou uvedeny v §415 ObchZ a jsou to

- začátek období = prvních 10 dnů tohoto období,
- polovina měsíce = od 10. do 20. dne měsíce,
- v polovině čtvrtletí = druhý měsíc čtvrtletí,
- koncem období = posledních 10 dnů období a
- ihned (u potravin a surovin do dvou dnů, u strojírenských výrobků do deseti dnů, u ostatního zboží do pěti dnů).

3.1.2. Převedení vlastnického práva ke zboží

Nabytí vlastnického práva je popsáno v § 443 až 446 ObchZ. Kupující nabyde vlastnického práva ke zboží v okamžiku jeho převzetí nebo v době, kdy je u přepravovaného zboží oprávněn se zásilkou nakládat. Tento úkon však nemusí být vždy pevně spjat s uskutečněním dodání zboží. K převedení vlastnického práva může dojít dříve či později dle dohody stran ve smlouvě. Kupující nabyde vlastnické právo i tehdy, není-li prodávající skutečným vlastníkem zboží a nemá tak pravomoc se zbožím nakládat za účelem prodeje, avšak kupující musí prokázat, že o této skutečnosti nevěděl a vědět ani nemohl.

3.1.3. Doklady vztahující se ke zboží

Spolu se zbožím je prodávající povinen dodat také doklady, které se k danému zboží vztahují. Jedná se především o doklady potřebné k převzetí zboží od přepravce, k volnému nakládání se zbožím či k jeho proclení v případě dovozu. Může se jednat např. o skladištní list nebo náložný list u přepravovaného zboží. Tyto doklady jsou předávány buďto v místě placení kupní ceny anebo v místě podnikání či bydlišti kupujícího. Doba, ve které by doklady měly být předány, není nijak obecně stanovena, avšak prodávající by měl dodržet zásadu včasnosti, aby kupující mohl zboží převzít nebo s ním nakládat v okamžiku dodání. (Marek, 1998)

Ve smlouvě je dále možno uvést i další doklady a strany si mohou také zvolit místo a čas předání těchto dokladů. Zde se může jednat o návody k použití či pokyny pro údržbu.

3.1.4. Množství, jakost, provedení a obal zboží

Tyto vlastnosti upravuje §420 ObchZ. Proávající je povinen dodat zboží v množství, jakosti a provedení, na nichž se strany dohodly ve smlouvě. Dále je prodávající povinen zboží řádně dle smlouvy zabalit. Obchodní zákoník upravuje některá základní ustanovení, kterými se strany mohou řídit, avšak přednost mají vždy ta, která jsou dohodnuta ve smlouvě. Porušením povinnosti prodávajícího dodat zboží v určitém množství, jakosti a provedení vznikají vady zboží.

Množství

Je-li množství určeno pouze přibližně, je prodávající oprávněn toto množství určit přesně. Ve smlouvě však právo určení přesného množství zboží může být uděleno i kupujícímu. U některých druhů zboží určeného v naturálních jednotkách může dojít ke změně v množství při jeho přepravě. Zde se zohledňuje přípustná tolerance, tudíž určitá kladná a záporná odchylka dodaného množství od stanoveného není brána jako vada, ale jako řádné plnění. Není-li tolerance uvedena ve smlouvě, řídí se strany zákonnou odchylkou 5%.

V praxi

Předmětem koupě je 10 tun cementu. Vzhledem k vnějším vlivům, které mohou během přepravy ovlivnit skutečně dodané množství, se stanovuje odchylka pro stanovené množství ve výši 3%.

Zákonná odchylka 5% by v tomto případě představovala 0,5 tuny cementu. Kupující si však stanovil, že odchylka bude pouze 3%, což představuje 0,3 tuny cementu. Skutečně dodané množství se tedy musí pohybovat v rozmezí 9,7 až 10,3 tuny.

Aby kupující neplatil za množství, které mu nebylo dodáno, určuje se cena podle skutečně dodaného množství. Např. konečná cena zboží = cena za tunu x skutečné množství. Ke zjištění skutečného množství je nutno po dodání zboží znovu zvážit či zjistit skutečný objem u kapalných a plyných látek.

Provedení a jakost

Prodávající je povinen dodat zboží v odpovídající jakosti a provedení pro účel stanovený ve smlouvě nebo pro účel, pro něž se zboží obvykle užívá. Zboží tedy musí mít odpovídající kvalitu a to zejména co se týče funkčního vymezení. Zvolený způsob provedení odlišuje zboží stejné kvality. Má-li být zboží zhotoveno podle předlohy, musí výsledně odpovídat vzorku, který byl předložen kupujícímu.

V praxi

Při určení zboží dle vzorku či předlohy musí strany a to především kupující dohlédnout na to, aby zboží prezentované nebylo v rozporu s předmětem koupě uvedeným v kupní smlouvě. V nabídce může být stanoveno např. více materiálů či barevných provedení. Příklad takového určení je následující.

Předmětem koupě je konferenční stůl dle platného katalogu prodávajícího pro rok 2012.

Zboží: Konferenční stůl HELLO č. 41

Materiál: dřevo

Barva: č. 54 (kaštanově hnědá)

Materiál doplňků: kov

Barva doplňků: lesklá stříbrná

Při takovémto určení zboží nezáleží na tom, zda kupující vybral dle vzoru či předlohy stůl jiných vlastností než uvádí smlouva. Platné jsou vlastnosti uvedené ve smlouvě a ty musí prodávající dodržet. Je-li zboží ve smlouvě určeno např. pouze pomocí čísla zboží, je prodávající povinen dodržet vlastnosti, které danému zboží náleží dle katalogu či jiné předlohy.

Obal zboží

Zboží musí být dále zabaleno tak, jak je u takového typu zboží zvykem anebo způsobem obvyklým pro daný typ dopravy, pokud ve smlouvě není způsob zabalení přesněji určen. Obal musí sloužit především k zabezpečení zboží při přepravě tak, aby nedošlo k jeho poškození. Další důležitou funkcí obalu je také funkce informační, jelikož je možno obal označit nejen druhem přepravovaného zboží, ale také vlastnostmi, na které musí být při přepravě brán zřetel. Např. u zboží velmi křehkého je nutné označit jeho balení tak, aby si byl přepravce vědom, že musí se zbožím zacházet s opatrností a popřípadě jej převážet pouze ve vertikální či horizontální poloze.

3.2. Povinnosti kupujícího

Základní povinnosti kupujícího jsou popsány v §447 až 454 Obch. Z. **Kupující je povinen převzít dodané zboží a zaplatit za něj kupní cenu v souladu s ujednáním ve smlouvě.** Kupující má také povinnost zboží bez zbytečného odkladu po převzetí prohlédnout.

Dále ve smlouvě mohou být stanoveny i další povinnosti pro kupujícího jako např. dodatečné určení vlastností zboží. To by měl učinit buďto ve smluvené nebo v přiměřené lhůtě, jinak je prodávající oprávněn určit vlastnosti zboží sám a to ve snaze vyhovět potřebám kupujícího, pokud jsou mu známy. O určení vlastností zboží by měl bez zbytečného odkladu informovat kupujícího a poskytnout mu lhůtu na jeho vyjádření.

3.2.1. Zaplacení kupní ceny

Termín zaplacení

Kupující zaplatí kupní cenu v datu splatnosti dohodnutém ve smlouvě nebo v době, kdy je mu umožněno nakládat se zbožím či s doklady, které mu toto umožňují a to i bez vyzvání např. prostřednictvím faktury. Ve smlouvě může být také dohodnuto, aby byla kupní cena zaplacená ještě před dodáním zboží a to například u zboží, které má být teprve vyrobeno. Prodávající potom může odložit dodání zboží a uskutečnit jej až po zaplacení kupní ceny. Pokud se však jedná o zboží, které již bylo vyrobeno, má kupující právo si jej před zaplacením kupní ceny prohlédnout.

Ve smlouvě může být také dohodnuto **poskytnutí jistoty** prodávajícímu a to tak, že bude sjednána povinnost kupujícího prokázat, že je schopen zaplatit kupní cenu. Může se

jednat například o předložení příslušných dokladů, které dokládají zajištění závazku kupujícího uhradit kupní cenu. Forma zajištění závazku není nijak omezena, výběr je zcela v kompetenci kupujícího. Patří zde např. bankovní záruka či ručení. V případě, že kupující neposkytne jistotu včas, tj. v dané lhůtě nebo přiměřeně k termínu dodání zboží, je prodávající oprávněn od smlouvy odstoupit.

Platební místo

Toto místo může být určeno ve smlouvě, avšak pokud se tak nestane, řídí se strany podle obecné úpravy. Kupující musí zboží zaplatit na vlastní náklady a nebezpečí v sídle prodávajícího nebo popřípadě v místě organizační složky, je-li zde zároveň i místo dodání zboží. Další možností je zaplacení kupní ceny v místě předání zboží či dokladů vztahujících se ke zboží, což může být jak překladiště nebo přímo místo určení např. sklad, provozovna nebo bydliště kupujícího.

Časté a také velmi praktické je však zaplacení prostřednictvím bankovního převodu na účet prodávajícího uvedený ve smlouvě.

3.2.2. Převzetí dodaného zboží

Kupující je povinen převzít zboží, jež bylo dopraveno na místo určení. Převzetí zboží je možno se vyhnout pouze, pokud má kupující v úmyslu jej odmítnout a zároveň tento svůj úmysl vyjádří již před dodáním. V případě, že zboží již dodáno bylo, nemusí jej převzít, je-li přítomen prodávající či osoba pověřená prodávajícím. Dále také pokud by při převzetí musel zaplatit kupní cenu nebo by mu tímto navíc vznikly náklady.

Převezme-li však kupující zboží i s úmyslem jej následně odmítnout, je povinen zboží uchovat tak, aby do zpětného převzetí prodávajícím zůstalo v původním stavu a zcela nepoškozeno. Tato povinnost je splněna i v případě, kdy kupující uloží zboží ve skladišti, jež má ve vlastnictví třetí osoba. Má však také právo požadovat po prodávajícím uhrazení nákladů, které mu s uchováním zboží vznikly a až do doby jejich uhrazení zboží, které má být vráceno, zadržovat.

3.2.3. Prohlídka zboží

Provedení prohlídky je pro kupujícího povinné a musí to učinit co nejdříve od převzetí. Přechází na něj riziko nebezpečí škody na zboží, a proto je nutné, aby zjistil jeho

stav a případné vady. Nejpozději by měla být prohlídka provedena v době doručení zboží do místa určení. Pokud tak kupující neučiní, musí v případě uplatňování nároků z vad zboží prokázat, že vady vznikly již před přechodem nebezpečí škody, což je v takovém případě velmi obtížné.

Mohou však nastat případy, kdy je prohlídka odložena, protože kupující nemá především z časového hlediska možnost ji po převzetí učinit. Tato situace nastane, např. pokud je zboží přepravováno do jiného místa určení, což může představovat jiná provozovna kupujícího nebo pokud je zboží dále kupujícím odesíláno.

4. PORUŠENÍ ZE STRANY PRODÁVAJÍCÍHO

Porušením kupní smlouvy ze strany prodávajícího se rozumí porušení jeho povinností vyplývajících přímo z kupní smlouvy popřípadě ze zákona. Takovéto vadné plnění smlouvy může být zapříčiněno vadami na zboží či dokladech vztahujícím se ke zboží nebo prodlením v dodání a je důvodem pro vznik nových práv a povinností obou stran, které se v jednotlivých případech mohou lišit dle způsobu porušení smlouvy. K porušení může dojít také nesplněním některé vedlejší povinnosti, která ve smlouvě dle zákona být nemusí, avšak strany se na dané povinnosti v rámci smlouvy dohodly.

Jediný způsob, kterým se může některá ze smluvních stran **zprostit odpovědnosti za škody**, je prokázání okolností dle §374 ObchZ, které zapříčinily nemožnost řádného splnění povinnosti a odpovědná strana to nemohla ovlivnit. (Dědič, 2002) Posouzení takové události musí být zcela objektivní a její následky musejí být neodvratitelné a především také v dané situaci nepředvídatelné. Takovéto překážky mohou zcela bránit splnění povinnosti a není možno je odstranit, např. nastane-li živelná událost. Pro zproštění odpovědnosti však nelze prokazovat překážky vzniklé v prodlení nebo z hospodářských poměrů. Účinky vylučující odpovědnost trvají pouze po dobu trvání překážky.

4.1. Možnosti porušení kupní smlouvy

Odpovědnost kupujícího za vady na zboží je upravena v §422 ObchZ. Zboží může nést vady faktické a vady právní. Faktické vady vznikají porušením povinnosti prodávajícího dodat zboží ve stanoveném množství, jakosti a provedení, popřípadě zboží dohodnutým způsobem zabalit. Dále je faktickou vadou také nedodání dokladů vztahujícím se ke zboží v souladu se smlouvou. Jako vada právní se označuje zatížení zboží právem třetí osoby.

4.1.1. Vady faktické

Vady v kvalitě

Vadami v kvalitě se rozumí odchýlení od smluvené či odpovídající jakosti a provedení zboží. Zboží je často prezentováno pomocí vzorového zboží, tj. vystavované nebo předváděné zboží. Kvalita a provedení dodaného zboží by potom měla odpovídat vlastnostem vzorového. Strany se však řídí především vlastnostmi stanovenými ve smlouvě. Zde však není možno sjednat kvalitu nižší, než jaká odpovídá minimální kvalitě podle technických předpisů a

technických norem uvedených v zákoně č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky. (Bejček, 2010)

Do určité míry prodávající odpovídá i za vady zaviněné kupujícím a to v případech, kdy byly použity ve výrobě nevhodné materiály či postupy dodané či určené kupujícím. (Bejček, 2010) Pokud prodávající mohl předpokládat, že pak výsledné zboží nebude mít vlastnosti, které by mít mělo a které jsou dohodnuty ve smlouvě, musí toto oznámit kupujícímu. Neučiní-li tak, stává se odpovědným za vzniklé vady. Pokud však kupujícího upozorní a ten přesto trvá na použití jím vybraných materiálů či postupů, je prodávající této odpovědnosti zbaven.

Jako vada se považuje i dodání jiného než smlouveného zboží, avšak ne v případě, kdy toto prodávající uskuteční jako návrh na změnu smlouvy. Pokud kupující takovýto návrh neakceptuje, je původní závazek stále považován jako nesplněný.

V praxi

Je-li předmětem kupní smlouvy zboží zcela nové a nepoužité, kupující očekává, že bude přesně odpovídat vzhledově i funkčně zboží, které je vystavováno či jiným způsobem prezentováno. Nemůže však očekávat vlastnosti či funkce, které zboží takového druhu mít může, ale nejsou ve smlouvě popsány. Taktéž nemůže očekávat související příslušenství, které může být prodáváno jako součást zboží nebo také zcela zvlášť. Pro bližší vysvětlení je uveden následující příklad.

Při koupi elektronického zařízení, jako je např. počítač, očekáváme jeho dodání s veškerými hardwarovými součástmi, které tvoří jeho technickou specifikaci a ve smlouvě by měly být podrobně popsány. Jakékoliv nedodržení dané specifikace je vadou. Obvyklým příslušenstvím podobných elektronických zařízení bývá napájecí nebo propojovací kabel, který však již ve specifikaci uveden být nemusí. Je tedy na kupujícím, aby zjistil, zda dané příslušenství je či není součástí předmětu koupě.

Předmětem koupě může být také zboží nižší kvality nebo zboží již použité. Ve smlouvě by potom u specifikace zboží mělo být popsáno, jakým způsobem se nižší kvalita může projevat, např. zda jde pouze o vzhledové vady či vady funkční. U použitého zboží by taktéž měl být uveden aktuální stav zboží. Nedostatky popsané ve smlouvě nejsou tedy brány jako vady zboží. To by však stále mělo být schopno splňovat účel, pro který se obvykle užívá nebo pro který má být v konkrétním případě užíváno, nevyplývá-li ze smlouvy, že předmět koupě již není možno pro daný účel užívat.

Vady v množství

Jako vada v množství se posuzuje dodání menšího či většího množství zboží. V případě dodání menšího množství se nejedná o vadu, pokud prodávající tuto skutečnost uvede v dodacím listě, faktuře či jiném dokladu předávaném se zbožím. Jedná se tak pouze o částečné plnění podle §329 ObchZ, přičemž zbývajícím množství je prodávající povinen dodat v termínu dodání, jinak se dostává do prodlení. Pokud je dodáno větší množství zboží, nejedná se o vadu v případě, že tímto prodávající navrhuje změnu předmětu zboží. Kupující může zboží navíc přijmout či odmítnout a v případě přijetí za něj musí zaplatit odpovídající cenu podle kupní ceny zboží uvedené ve smlouvě.

V praxi

Vady v množství jsou zjistitelné ihned po předání zboží, jelikož je v zájmu kupujícího, aby dodané množství zkontroloval pomocí přepočítání, zvážení či jiného měření dle druhu zboží. V případě nesrovnalostí kupující přistoupí k oznámení vad a požadování nároků. Bylo-li dodáno větší množství, které se však kupující rozhodne neakceptovat, má právo jej zaslat zpět na náklady prodávajícího, avšak do té doby jej musí uschovat tak, aby nedošlo k jeho poškození.

V textu byla zmíněna možnost částečného plnění, při kterém je před termínem dodání doručena pouze část zboží a které nemusí být nijak smluvně dohodnuto, pouze musí být kupujícímu dáno na vědomí, že se o částečné plnění jedná. Je nutno tento způsob odlišit od plnění dílčího, které již je ve smlouvě dohodnuto a jeho průběh je pevně stanoven. Vyskytuje se však především ve smlouvě o dílo.

Vady v obalu

Zboží musí být zabaleno vzhledem ke způsobu přepravy tak, aby bylo zamezeno jeho narušení vnějšími vlivy. Přesný způsob zabalení zboží však vyplývá především z obchodních zvyklostí, pokud není přímo určen ve smlouvě. Vadou v obalu může být tedy nejen nesplnění povinnosti zboží dle smlouvy zabalit, ale také nedostatečné zabalení přiměřeně k druhu zboží a dopravy.

V praxi

Vady v obalu jsou většinou viditelné a tak i zjistitelné ihned po předání zboží, např. pokud je obal roztrhaný, promočený či pomačkaný. Zboží však může být zabaleno i ve více

vrstvách obalu (originální obal zboží + ochranný obal pro přepravu) a vady se tak mohou vyskytovat jak na obalu vnitřním, tak i na obalu vnějším. Může se také jednat o chybějící prvky, které jsou jinak při balení daného druhu zboží obvyklé jako např. bublinková fólie či přelepení ostrých hran.

Vady v dokladech

Pokud prodávající nedodá veškeré potřebné doklady nebo je dodá s vadami, je toto posuzováno jako nesplnění povinnosti předat doklady vztahující se ke zboží. Jedná se především o doklady umožňující kupujícímu převzít zboží, volně nakládat se zbožím nebo jej proclít v případě dovozu.

Odlišně se posuzují vady dokladů, které jsou součástí zboží. Může se jednat např. o návody k použití. Pokud je dodání dokladů takového druhu sjednáno ve smlouvě a vyskytnou se na nich vady, posuzují se pak tyto vady jako vady kvalitativní.

V praxi

Vadou v dokladech je tedy buď úplná absence příslušného dokladu, nebo vady na něm. Takovouto vadou mohou být především chyby v identifikaci, popisu zboží, podpisech, razítcích či jiných údajích, které daný doklad musí obsahovat. Může se také jednat o záměnu dokladů, např. je-li doručen společně se zbožím návod k použití, který je však určen pro zboží jiného provedení.

4.1.2. Vady právní

Zatížení zboží právem třetí osoby je právní vadou. V takovémto případě se kupující stává vlastníkem zboží, pokud nevěděl a vědět nemohl, že prodávající není skutečným vlastníkem zboží. Vlastníkovi pak odpovídá prodávající za způsobenou škodu.

Právní vadou však není zatížení právem třetí osoby, jež je uvedeno ve smlouvě, tudíž o něm kupující věděl a svým podpisem s koupí takového zboží souhlasil. Dále vadou není zatížení právem třetí osoby z průmyslového a duševního vlastnictví (např. ochranné známky, patenty), jestliže jde o právo, které

- nepožívá právní ochrany podle právního řádu místa, kde má prodávající sídlo nebo místo podnikání (popř. bydliště),
- nebo prodávající v době uzavření smlouvy nevěděl nebo nemohl vědět, že toto právo používá právní ochrany podle právního řádu místa, kde kupující sídlí nebo

podniká, nebo místa, kam zboží mělo být dále prodáno, popř. kde mělo být užíváno.

Kupující musí zjištěné právní vady, popřípadě uplatnění práva třetí osobou, včas oznámit prodávajícímu, aby mohl požadovat nároky z vad. Ty jsou shodné u vad faktických i právních. Pouze lhůta, která slouží k oznámení vad, je srovnatelná spíše s lhůtou promlčecí nežli reklamační. Pojmy reklamační a promlčecí lhůta jsou vysvětleny v následujících kapitolách.

4.1.3. Jiná rozdělení vad

Zavinění prodávajícím je posuzováno nejen podle druhu vady, ale i podle jiných aspektů, které mohou být rozhodující při volbě náhrady škody. Je nutné pohlédnout na **dobu vzniku vady**, tedy zda vznikla před nebo až po přechodu nebezpečí škody na kupujícího, aby bylo možné rozlišit, kdo za vzniklou vadu odpovídá. Hodnocena je také míra zavinění, podle které je porušení rozděleno na **podstatné** a **nepodstatné**, což do jisté míry ovlivňuje možnosti nároků, které může kupující zvolit.

Vada je posouzena i podle **odstranitelnosti**, což je důležité v případě, kdy kupující požaduje odstranění vad opravou. Dále se vady také člení podle toho, zda jsou **zjevné** či **skryté**. (Bejček, 2010)

Doba vzniku

Z výše uvedených rozdělení vad je nutno blíže vysvětlit pojem doby vzniku vady a jaké může mít následky. Podstatný je okamžik přechodu odpovědnosti za škody z prodávajícího na kupujícího. Ať už jsou vady znatelné nebo se projeví později, odpovědnost nese až do jejího přechodu vždy prodávající a to bez ohledu na to, zda vadné zboží bylo takto předáno přímo prodávajícím nebo pověřeným přepravním. Prodávající nese odpovědnost také za poničení zboží cizím zaviněním. Pokud je však stanoveno, že předáním zboží přepravci již přechází odpovědnost na kupujícího, nese za vzniklé vady odpovědnost on. Zde se strany řídí především ujednáním ve smlouvě popřípadě zvolenou dodací doložkou, která okamžik přechodu rizika přesně vymezuje.

Prodávající tedy neodpovídá za vady, o kterých kupující při uzavření smlouvy věděl nebo vědět měl, což je považováno za to, že s nimi také souhlasil. To platí např. při prodeji již použitého zboží. Netýká se to však vad na vlastnostech, které jsou přesně popsány ve smlouvě, jelikož ty musí být dodrženy.

V praxi

Zjevné vady jsou snadno zjistitelné, jelikož mohou být viditelné již při převzetí např. porušeným obalem nebo při prohlídce zboží např. zjevným poškozením či chybějícími částmi. Kupující může také zjistit, že se nejedná o zboží takové kvality, jaká byla sjednána nebo že funkční vymezení zboží neodpovídá ujednání v předmětu koupě. Vady ve funkčnosti se ale mnohdy projevují až po určité době užívání a jsou tedy vadami skrytými. Spadá-li tato doba do záruční či reklamační lhůty a kupujícímu nebude prokázáno, že zboží užíval nevhodným způsobem nebo vady způsobil svým zaviněním, nese odpovědnost prodávající.

Představuje-li však zboží materiál či polotovary, které budou dále využívány k výrobě, můžou se vady projevit po jejich použití, což může vést ke snížené kvalitě výsledných výrobků. Zde je však opět nutno prokázat, že škoda nebyla způsobena nevhodným použitím nebo výrobní chybou, ale právě kvalitou zboží, která se ukázala být ve skutečnosti nižší, než jak uváděla smlouva.

V takovýchto případech tedy nemůžeme spoléhat pouze na skutečnost, která ze stran nese odpovědnost za škody v okamžiku projevu vadnosti zboží, jelikož posuzováno je také to, kdo škodu zavinil.

Podstatné a nepodstatné porušení smlouvy

Podstatné porušení je takové vědomé plnění smlouvy prodávajícím, kdy věděl nebo vědět měl, že kupující s takovýmto plněním nebude souhlasit. Dalo by se říci, že prodávající úmyslně porušil kupní smlouvu dodáním vadného zboží, prodlením v dodání či porušením jiné smluvené povinnosti.

Nepodstatné porušení je nevědomé a neúmyslné. Proávající tedy nevěděl a ani nemohl k daným okolnostem předpokládat, že k vadnému plnění dojde.

Zjevné a skryté vady

Vady zjevné by měl kupující odhalit při převzetí nebo nejpozději během důkladné prohlídky zboží. Pokud však žádné vady nejsou při prohlídce znatelné a projeví se až později, jedná se o vady skryté. U těchto vad může být velmi obtížné prokázat, která ze stran nese za jejich vznik odpovědnost. Je nutno posoudit, zda je vada projevem například výrobní chyby či špatně zvoleného materiálu prodávajícím, přičemž skrytá vadnost zboží existovala již před přechodem nebezpečí škody na kupujícího. V opačném případě může být vada projevem

například nevhodného skladování či užívání zboží kupujícím, přičemž se toto stalo po přechodu nebezpečí škody a tudíž za vznik vady nese odpovědnost on.

4.1.4. Prodlení prodávajícího

Prodlení je upraveno v §365 až 372 ObchZ, kde je rozděleno na prodlení dlužníka a věřitele. Obě smluvní strany jsou postaveny do těchto rolí v závislosti na průběhu plnění smlouvy. Proávající je dlužníkem a může se dostat do prodlení v době, kdy řádně a včas nesplní svůj závazek, tedy nedodá do stanovené lhůty zboží společně s příslušnými doklady dle dohody stran ve smlouvě. V prodlení zůstává do doby, kdy svůj závazek řádně splní nebo dokud nedojde k jeho zániku jiným způsobem. To se může stát, když kupující odstoupí od smlouvy. Po celou dobu prodlení nese prodávající odpovědnost škody na zboží.

Kupující může po prodávajícím požadovat

1. řádné plnění, avšak ne v případě, kdy je jeho prodlení způsobeno prodlením kupujícího a to například, pokud je ve smlouvě dohodnuto zaplacení kupní ceny před dodáním zboží,
 2. náhradu škody, pokud mu prodlením prodávajícího škoda vznikla a kupující neprokáže, že porušení jeho povinností bylo zapříčiněno okolnostmi, které vylučují jeho odpovědnost anebo
 3. může kupující odstoupit od smlouvy, pokud se jedná o podstatné porušení.
- (Bejček, 2010)

U nepodstatného porušení může kupující odstoupit pouze, pokud prodávající nesplnil povinnost ani v dodatečné lhůtě nebo pokud kupujícímu přímo oznámí, že své povinnosti nesplní. Kupující musí o uplatnění nároku odstoupit od smlouvy podat zprávu bez zbytečného odkladu, kdy se takto rozhodne. Dále může kupující odstoupit od smlouvy v případech stanovených ve smlouvě.

Pokud prodávající svůj závazek splní, přechází do role věřitele, který očekává plnění ze strany kupujícího, tedy zaplacení kupní ceny. Dlužník nemůže být nikdy v prodlení, pokud je ve stejné době v prodlení i věřitel.

V praxi

Role dlužníka a věřitele je velmi důležité si uvědomit, jelikož obchodní zákoník neupravuje zvlášť prodlení prodávajícího a zvlášť prodlení kupujícího. Konkrétní právní

úprava závisí vždy na roli, ve které se daná strana nachází. Do prodlení se strana dostane, pokud nedodrží řádné a včasné plnění povinnosti. Strana se však do prodlení nedostává, nemůže-li řádně a včas splnit povinnost kvůli prodlení strany druhé. Pro lepší představu je uveden následující příklad.

Je-li termín dodání zboží 25. 6. 2012 a strany se dohodnou, že nejpozději dne 24. 6. 2012 bude kupujícím uhrazena peněžní záloha, která toto dodání podmiňuje, nemůže se prodávající po termínu dodání dostat do prodlení, pokud nebyla splněna povinnost kupujícího uhradit zálohu. Do prodlení se tak dostává pouze kupující, jelikož obě strany nemohou být v prodlení zároveň.

Obdobně to platí i naopak.

Je-li stanoveno datum dodání 25. 6. 2012 a zaplacení kupní ceny je stanoveno při převzetí zboží, tj. ve stejný den, nemůže se kupující dostat do prodlení s placením, neobdrží-li do uvedeného data v souladu se smlouvou zboží. Do prodlení se tak dostává pouze prodávající.

Platí to taktéž při částečném plnění, kdy ke dni 25. 6. 2012 kupující obdržel část zboží, avšak v rámci řádného a včasného plnění měl nejpozději do tohoto data obdržet i zbývající.

4.2.Záruka za jakost

Prostřednictvím záruky za jakost se prodávající zavazuje, že jím dodané zboží bude po určitou dobu použitelné k obvyklému či smluvně stanovenému účelu anebo že po určitou dobu bude nést obvyklé či smluvené vlastnosti. (Dědič, 2002) Rozsah záruky může být ve smlouvě upraven pouze na některé vlastnosti, na které se záruka bude vztahovat. Jinak jsou posuzovány vlastnosti obvyklé a to především ty, které ovlivňují funkčnost či možnost použitelnosti zboží tak jak je u daného druhu zboží zvykem.

Záruka může být sjednána přímo ve smlouvě nebo také zvlášť formou záručního listu, který je předáván se zbožím. Záruční list má na rozdíl od ujednání ve smlouvě povahu jednostranného právního úkonu, ve kterém prodávající prohlašuje za jaké vady a po jakou dobu nese odpovědnost. Tato doba se nazývá záruční lhůta a může se odvíjet od délky trvanlivosti či použitelnosti zboží a zákoně není nijak omezena. Počátek lhůty je stanoven na okamžik předání či doručení zboží, avšak nemůže-li kupující zboží užívat z důvodu vad, lhůta běžet nezačne až do doby opravy či výměny za zboží jiné. Vyskytnou-li se vady, na které se

vztahuje záruka, v průběhu užívání, záruční doba je přerušena a její běh pokračuje až po jejich odstranění.

Prodávající odpovídá pouze za vady, které byly způsobeny před přechodem nebezpečí škody na kupujícího včetně vad skrytých. Záruka se nevztahuje na vady zapříčiněné působením vnějších vlivů, avšak prodávající musí prokázat, že vinu nenese on ani osoba jím pověřený např. při doručování zboží.

U vad zboží, které je v záruce, mohou být kupujícím uplatněny nároky zcela stejné jako u zboží, u něhož záruka sjednána nebyla. Rozdíl zde však je a to ten, že u zboží se zárukou, musí prodávající prokázat, že vady nejsou způsobené jeho zaviněním, jedná-li se o vady, na něž se záruka vztahuje.

4.3.Nároky kupujícího z vad

4.3.1. Doba uplatnění nároku

Aby mohl kupující uplatnit nárok z vad, je povinen oznámit prodávajícímu zjištěnou vadu, tedy reklamovat zboží, a to včas a bez zbytečného odkladu od chvíle, kdy se o vadě dozvěděl. Dobu, v níž má kupující právo nároky uplatňovat neboli reklamační lhůtu, je možno rozdělit na subjektivní a objektivní. Z hlediska subjektivní reklamační lhůty je za její počátek považován okamžik, kdy kupující vadu zjistil, díky řádné prohlídce zboží zjistit mohl nebo kdy ji mohl zjistit v pozdější době, což se týká například vad skrytých nebo také vad právních. Délka lhůty se v jednotlivých případech může lišit. Doba provedení prohlídky zboží a její způsob se odvíjí především od druhu zboží, není-li ve smlouvě stanoveno něco jiného.

Oproti tomu objektivní reklamační lhůta začíná běžet dnem dodání zboží a její délka je dva roky, což může být rozhodující při vymáhání nároků soudní cestou, jelikož zde můžou být přiznány nároky z vad zboží reklamovaného v rámci této dvouleté lhůty. Avšak v případě, že prodávající o vadě již při uzavírání smlouvy věděl a vědět měl, jedná se o vady vědomé a reklamační lhůta se stává neomezenou, pouze s respektováním promlčecí lhůty.

Může nastat také případ, kdy prodávající dodá zboží dříve než je stanovené datum nebo dříve než vyprší lhůta pro dodání. Pokud zboží vykazuje vady, má prodávající právo sám zvolit způsob, kterým vady odstraní a to až do doby než vyprší řádný termín dodání. Po tomto termínu však již vzniká právo kupujícímu domáhat se nároků ze všech přetrvávajících a doposud neodstraněných vad.

4.3.2. Možnosti nároků kupujícího

Po splnění oznamovací povinnosti vzniká kupujícímu právo zvolit si nárok, který bude uplatňovat vůči prodávajícímu dle povahy porušení kupní smlouvy. Nejdůležitějším kritériem se stává míra porušení smlouvy ve smyslu podstatného a nepodstatného porušení smlouvy, jež je upraveno v §436 a §437 ObchZ.

Obecně platí, že kupující má nárok na náhradu škody prodávajícím při porušení povinnosti, pokud

- vznikne kupujícímu škoda,
- je prokazatelná souvislost mezi vznikem této škody a porušením povinnosti, tj. že škoda vznikla důsledkem porušení povinnosti prodávajícího, a
- prodávající neprokáže, že porušení povinnosti zapříčinily okolnosti vylučující jeho odpovědnost. (Dědič, 2002)

Existují však případy, ve kterých kupující může požadovat náhradu, i když mu ve skutečnosti škoda nevznikla, avšak porušením povinnosti prodávajícího vzniknout mohla. Taková situace nastane např. při sjednání smluvní pokuty.

Podstatné porušení kupní smlouvy

V případě podstatného porušení smlouvy má kupující následující nároky.

1. Požadovat řádné plnění a to
 - dodáním náhradního zboží nebo opravou vadného dodaného zboží, je-li opravitelné,
 - dodáním chybějícího zboží u množstevních vad,
 - odstraněním právních vad.
2. Požadovat přiměřené snížení kupní ceny.
3. Zcela odstoupit od smlouvy.

Kupující musí svou volbu uskutečnit včas nejlépe v oznámení o reklamaci nebo bez zbytečného odkladu po tomto oznámení. Pokud se tak nestane a kupující promešká lhůtu, postupuje se jako v případě nepodstatného porušení. (Bejček, 2010) Kupující nemá právo zvolený nárok měnit bez souhlasu kupujícího. Možné to je pouze v případě, kdy je zboží neopravitelné nebo by jeho opravou vznikly nepřiměřené náklady. Pak může být nárok změněn z opravy na dodání náhradního zboží, avšak i toto musí kupující oznámit včas po tom, co se dozví o nemožnosti opravy. Neopraví-li prodávající zboží nebo nepodá-li zprávu o tom,

že vady neopraví, může kupující změnit nárok z opravy na snížení kupní ceny nebo na odstoupení od smlouvy.

Na zjištění opravitelnosti a popřípadě následnou opravu zboží musí být poskytnuta přiměřená lhůta, kterou může stanovit kupující a pokud tak neučiní, může tuto lhůtu stanovit a oznámit prodávající, přičemž se tato lhůta stává platnou, neprojeví-li bez zbytečného odkladu kupující svůj nesouhlas. (Bejček, 2010)

Pokud kupující nárokuje dodání jiného zboží, měl by doručit prodávajícímu na jeho náklady původní zboží a to ve stavu, ve kterém mu bylo dodáno. Proávající je oprávněn toto po kupujícím požadovat. Podobný postup se užívá i při odstoupení od smlouvy.

Nepodstatné porušení kupní smlouvy

V tomto případě má kupující možnost zcela stejných nároků jako u porušení podstatného vyjma bodu č. 3, jelikož u nepodstatného porušení smlouvy není možné odstoupit od smlouvy.

Odstoupení od smlouvy

Odstoupení od smlouvy představuje jednostranný právní úkon a není možno jej chápat stejně jako výpověď smlouvy, která má trochu odlišný význam a lze ji provést pouze u určitých typů smluv, mezi které však kupní smlouva nepatří.

Pokud si kupující zvolí odstoupit od smlouvy, musí zabezpečit vrácení zboží prodávajícímu a to na jeho náklady. Vyskytují se ale případy, ve kterých kupující není schopen zboží zpětně dodat v takovém stavu, v jakém ho obdržel. V takové situaci odstoupení od smlouvy není možné. Obchodní zákoník přesto stanovuje výjimky,

1. jestliže nemožnost vrácení zboží v původním stavu není způsobena jednáním nebo opomenutím kupujícího,
2. jestliže ke změně stavu zboží došlo v důsledku řádné prohlídky za účelem zjištění vad, nebo
3. jestliže před objevením vad kupující zboží nebo jeho část prodal nebo zboží zcela nebo zčásti spotřeboval nebo je pozměnil při jeho obvyklém použití. V tomto případě kupující vrátí alespoň nespotebované či pozměněné zboží a poskytne prodávajícímu náhradu ve výši prospěchu ze zbylé části zboží.

Snížení kupní ceny

Při nárokování snížení kupní ceny neboli slevy tato částka musí odpovídat rozdílu mezi hodnotou, kterou má smluvené zboží bez vad a hodnotou, kterou má dodané zboží s vadami. Pro určení těchto hodnot je především rozhodující doba, v níž se mělo uskutečnit řádné plnění. Kupující je tedy oprávněn zaplatit prodávajícímu za vadné zboží kupní cenu sníženou o příslušnou slevu. Je-li však kupní cena již zaplacená, má právo po prodávajícím požadovat její vrácení a to do výše vypočtené slevy společně s úroky sjednanými ve smlouvě a jinak určenými podle §502 ObchZ. (Bejček, 2010)

V praxi se často setkáváme s případy, kdy kupující řádně oznámí vady zboží a zároveň nezaplatí celou kupní cenu. Snaží se tak tlačit na prodávajícího, aby odstranil vady. Tento postup je zákonný, pokud je nezaplacená část ceny rovna slevě z ceny. Kupující totiž není povinen tuto část ceny zaplatit, dokud vady nejsou odstraněny. (Marek, 1998)

4.3.3. Smluvní pokuta

Smluvní pokuta je jedním z nejčastějších způsobů zajištění závazků používaných ve smlouvách. Její základní úprava se nachází v občanském zákoníku a pouze některá ustanovení jsou popsána v zákoníku obchodním a to v §300 až 302. Její využití je tedy možné a velmi časté i v obchodním styku. Důležitý je fakt, že se jedná o dvoustranný právní úkon, tudíž musí jít o dohodu obou stran. Pokuta může být sjednána přímo v kupní smlouvě nebo také zvlášť.

Smluvní pokuta musí mít vždy písemnou podobu, i v případě kdy je smlouva sjednávána ústně. Možnosti jejího použití jsou velké, jelikož uplatňování pokuty nemusí být vždy spjato se vznikem škody. Podstatným faktem je porušení povinnosti, na kterou se pokuta váže. Může se jednat o nedodržení vybraného obalu, prodlení s dodáním, nepřiložení požadovaných dokumentů a mnoho dalších povinností, které mohou být ve smlouvě dohodnuty a na něž může být pokuta vztahována.

Výše smluvní pokuty musí být vždy přesně stanovena, jelikož zákon neupravuje žádnou základní sazbu a není v tomto případě ani možné odvolávat se na obvyklou smluvní pokutu u daného druhu zboží, jelikož se jedná vždy o individuálně smluvenou částku. Tato částka se většinou odvíjí od oceněné výše škody, která by porušením povinnosti vznikla a zaplacením takovéto pokuty může být odebrán nárok na náhradu škody. Je však možné také sjednat, že viník zaplatí pokutu a dále je také povinen nahradit vzniklou škodu.

Smluvní pokutu není možno chápat významově jako placení odstupného, čímž zároveň dochází k zániku závazku. (Dědič, 2002) Při placení smluvní pokuty musí být závazek splněn, pokud není dohodnuto něco jiného. Dále je nutné odlišit smluvní pokutu od úroků z prodlení, jelikož ty lze uplatnit jen v daných případech, zatímco smluvní pokuta může být uplatněna na jakoukoliv povinnost uvedenou ve smlouvě. Je zde také možnost prokázání viníka, že porušení povinnosti nezavinil a ani je nemohl odvrátit, tudíž pokutu platit nemusí.

Je nutno zdůraznit, že smluvní pokuta musí být pro porušení dané povinnosti zaplacená i v tom případě, kdy si poškozená strana zvolí jako nárok ze vzniklé škody odstoupení od smlouvy. Závazky stran se tímto ruší, avšak povinnost zaplatit smluvní pokutu povinné straně zůstává a je dále vymahatelná. (Dědič, 2002)

V praxi:

Při uzavírání smlouvy není nutné doslova napsat, že se jedná o smluvní pokutu, ale je možno uvést, že strany sjednávají poplatek z prodlení nebo také penále, avšak strany by měly mít jasno v tom, zda takovýmto způsobem např. u povinnosti peněžního plnění sjednávají smluvní pokutu anebo úrok z prodlení. V případném soudním sporu by pak takové neurčité ujednání mohlo být prohlášeno za neplatné.

V textu bylo uvedeno, že smluvní pokuta může být použita na libovolnou povinnost, kterou strany chtějí sankciovat. Pro představu, jaké i zdánlivě nedůležité povinnosti mohou vést k zaplacení smluvní pokuty, ukazuje následující příklad.

Předmět koupě

Předmětem koupě je 100 kusů triček, z čehož je

- 15 triček velikosti S (barva: 10ks bílá, 5ks černá),
- 25 triček velikosti M (barva: 15ks bílá, 10ks černá),
- 30 triček velikosti L (barva: 15ks bílá, 15ks černá),
- 20 triček velikosti XL (barva: 12ks bílá, 8ks černá) a
- 10 triček velikosti XXL (barva 10ks černá).

Materiál je 100% bavlna.

Obal zboží

Kupující požaduje, aby předmět koupě byl zabalen v 5 baleních, které budou rozděleny podle velikostí, tzn. 1 balení triček velikosti S, 1 balení triček velikosti M atd.

Smluvní pokuta

Strany se dohodly na smluvní pokutě ve výši 500 Kč (slovy pětset korun českých) z kupní ceny, která bude prodávajícím zaplacená v případě nedodržení výše uvedeného způsobu zabalení předmětu koupě.

Z daného příkladu tedy vyplývá, že nedodržení popsaného způsobu zabalení zapříčiňuje prodávajícímu povinnost zaplatit smluvní pokutu 500 Kč z dohodnuté kupní ceny. Stát se to může, např. pokud prodávající zboží nezabalí podle velikosti tak, jak je požadováno, ale zabalí jej podle barvy nebo zboží vůbec nerozdělí.

V případě, že je smluvní pokuta sjednána na nepřiměřeně vysokou částku, může se povinná strana obrátit na soud a žádat snížení této částky, avšak požaduje-li snížení pod hranici oceněné vzniklé škody, soud takovéto žádosti s největší pravděpodobností nevyhoví. Výše smluvní pokuty je posuzována dle přiměřenosti také vůči smluvené kupní ceně. (Dědič, 2002)

4.3.4. Promlčení

Jak již bylo uvedeno, právo na uplatnění nároků je možno promlčet, což platí pro veškerá práva, která ze smlouvy plynou a to pro obě strany. Promlčení včetně předmětu, účinků a promlčecí doby je upraveno v §387 až 401 ObchZ. Právo je možno promlčet uplynutím zákonem stanovené promlčecí lhůty. Existují však také taková práva spadající do obchodních závazkových vztahů, u kterých k promlčení dojít nemůže. Těmito právy jsou právo vypovědět smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou, právo na obchodní firmu a právo vlastnické. (Dědič, 2002)

Po vypršení promlčecí lhůty právo nezaniká jako např. po vypršení prekluzivní lhůty, kdy následně dochází k zániku závazků. Strana se svých práv může i po této době stále domáhat a dokonce jí i mohou být přiznána, avšak v případě, kdy strana druhá v soudním řízení namítne promlčení, není možno takovéto promlčené právo přiznat. §388 odst. 2 popisuje v zájmu ochrany věřitele dva případy, ve kterých je možno právo uplatnit i po uplynutí promlčecí lhůty. Oprávněná strana toto může učinit při obraně nebo při započtení, jestliže

- obě práva se vztahují ke stejné smlouvě nebo k více smlouvám uzavřených při jednom jednání nebo více souvisejících jednáních, anebo

- právo mohlo být použito po celou dobu před uplynutím promlčecí lhůty k započtení vůči nároku uplatněnému druhou stranou.

Promlčecí lhůta

Počátek promlčecí lhůty je vždy stanoven dle zákona, ve smlouvě nemůže být dohodnuto nic jiného. Pro stanovení počátku je rozhodné především to, o jaké právo se jedná. Toto rozdělení je obsaženo v obchodním zákoníku v §391 a zahrnuje následující:

- **právo vymahatelné u soudu**

Promlčecí lhůta začíná běžet ve chvíli, kdy je dané právo možno uplatnit před soudem. Nemusí se nutně jednat o soudní řízení, stejné účinky promlčení nastávají i při řešení sporu pomocí rozhodce.

- **právo uskutečnit právní úkon**

Lhůta začíná běžet ode dne, kdy daný právní úkon mohl být učiněn.

Kromě tohoto základního rozdělení jsou popsána i speciální ustanovení upravující konkrétnější počátek a trvání promlčecí doby. Zařazeno zde je:

- **právo na plnění závazku**

Lhůta začíná běžet ode dne, kdy měl být závazek splněn nebo kdy jeho plnění mělo započít. Nastane-li u povinnosti nepřetržitého vykonávání povinnosti porušení této povinnosti, běží promlčecí lhůta právě od tohoto okamžiku.

- **právo na dílčí plnění**

Je-li právo spojeno s plněním dílčích závazků, běží u nich promlčecí lhůty samostatně.

- **právo vzniklé z porušení povinností**

Není-li pro konkrétní případ stanovena zvláštní úprava, začíná lhůta běžet dnem, kdy došlo k porušení povinnosti.

- **právo z vad věci**

Promlčecí lhůta začíná běžet ode dne, kdy byla věc předána oprávněné osobě nebo osobě pověřené anebo ode dne, kdy byla porušena povinnost danou věc převzít. Jedná-li se o nárok ze záruky za jakost, začíná promlčecí lhůta běžet ode dne oznámení vad v rámci stanovené záruční doby. Pokud má daná věc vadu právní, lhůta běží od doby, kdy svá práva uplatní třetí osoba.

- **právo vzniklé odstoupením od smlouvy**

Zde lhůta běží ode dne odstoupení oprávněné osoby od smlouvy.

- **právo na vrácení plnění uskutečněného podle neplatné smlouvy**

Lhůta počíná běžet dnem, kdy k takovému plnění došlo.

- **právo na náhradu škody podle §268**

Při způsobení neplatnosti právního úkonu vzniká poškozené straně právo na náhradu škody a promlčecí lhůta na toto právo běží ode dne, kdy se daný právní úkon stal neplatným.

- **právo požadovat vydání uložené nebo skladované věci a vydání předmětu podle smlouvy o uložení cenných papírů a jiných hodnot**

Promlčecí lhůta u tohoto druhu práv začíná běžet ode dne, kdy zanikne příslušná smlouva, tj. smlouva o uložení věci, smlouva o skladování nebo smlouva o uložení cenných papírů či jiných hodnot. Tímto však není vyloučeno dále vymáhat vrácení věci na základě vlastnického práva.

- **právo na peněžní prostředky uložené na běžném nebo vkladovém účtu**

Lhůta běží ode dne, kdy zanikla příslušná smlouva o vedení běžného či vkladového účtu.

Délka promlčecí lhůty je dle obchodního zákoníku stanovena na čtyři roky, což je o rok více než stanovuje zákoník občanský. Lhůta se počítá vždy přesně na den, tudíž není možno ji zaokrouhlovat např. na konec období.

U práva na náhradu škody obchodní zákoník vychází ze subjektivní a objektivní lhůty. Subjektivní lhůta trvá čtyři roky a počíná běžet dnem, kdy se oprávněná strana dozvěděla nebo mohla dozvědět o škodě na zboží a také o tom, kdo je za tuto škodu odpovědný. Rozhodující je v tomto případě den, kdy oprávněná strana ví obě tyto skutečnosti, tedy jak vzniklou škodu a její skutečnou výši, tak i viníka. Objektivní lhůta je delší, desetiletá a to z toho důvodu, že počíná běžet již dnem, kdy ke vzniku škody dojde a to bez ohledu na to, zda oprávněná strana o škodě ví či nikoliv. Těchto deset let tvoří zároveň nejvyšší hranici pro dobu, po kterou může promlčecí lhůta běžet.

Jedná-li se o právo vzniklé ze škody na dopravovaném zboží nebo z opožděného dodání zboží vůči zasílateli a vůči dopravci je promlčecí lhůta dlouhá pouze jeden rok. Promlčecí lhůta přitom běží ode dne, kdy zboží bylo doručeno nebo ode dne kdy doručeno být mělo

V praxi:

Přesné počítání promlčecí lhůty lhůty na den spolu s vysvětlením kombinace subjektivní a objektivní lhůty upřesňuje následující příklad.

Dozví-li se oprávněná strana o výši škody dne 20. 6. 2012, avšak o povinné straně, tedy viníkovi až dne 14. 8. 2012, je rozhodný den pro počátek subjektivní promlčecí lhůty 14. 8. 2012. Čtyřletá promlčecí lhůta by pak měla končit ve stejný den a měsíc, tj. 14. 8. 2016.

Je nutno pohlížet také na omezení objektivní lhůtou tedy skutečnému datu vzniku škody a obě lhůty zkombinovat dle předepsaných pravidel. Vezmeme-li v úvahu předchozí údaje a dále objektivní lhůtu, která započala běžet dne 10. 1. 2010 (konec 10. 1. 2020), tak je znatelné, že subjektivní lhůta je zcela časově obsažena v lhůtě objektivní a proto je konec promlčecí lhůty stanoven uplynutím lhůty subjektivní, tj. opět 14. 8. 2016.

V případě, kdy objektivní lhůta začala běžet dříve a to např. 10. 1. 2004 (konec 10. 1. 2014), je zřejmé, že celá subjektivní lhůta není časově v rámci lhůty objektivní. Proto v takovémto případě čtyřletá subjektivní lhůta nemůže běžet po celé čtyři roky a konec promlčecí lhůty je stanoven uplynutím objektivní lhůty na 10. 1. 2014, jelikož za toto datum jakožto horní hranici není možné pokračovat.

Stavení a přetržení promlčecí lhůty

V průběhu promlčecí lhůty mohou nastat překážky, které vedou k jejímu stavení nebo přetržení (používán je i výraz přerušení). Hlavním rozdílem je způsob, jakým lhůta dále pokračuje. Při stavení promlčecí lhůty se lhůta dočasně pozastaví a dále po odpadnutí překážky navazuje na uplynutou část. Oproti tomu při přetržení promlčecí lhůty se nebere v úvahu již uběhlá část, ale po odpadnutí překážky začíná lhůta běžet zcela od začátku.

Překážkou, která takovou situaci může způsobit, je například provedení právního úkonu osobou oprávněnou, které zahajuje soudní či rozhodčí řízení nebo také uplatnění práva v již probíhajícím řízení.

5. PORUŠENÍ ZE STRANY KUPUJÍCÍHO

Kupující může porušit své povinnosti dané přímo smlouvou nebo zákonem. Porušení základních povinností představuje nepřevzetí zboží nebo nezaplacení kupní ceny. Tímto se kupující dostává do prodlení.

5.1. Prodlení v převzetí zboží

V době, kdy má dojít k dodání zboží, tedy splnění povinnosti prodávajícího, ocitá se kupující v pozici věřitele. Jeho povinností je převzít zboží nebo tím pověřit jinou osobu v souladu se smlouvou. Neučiní-li tak, dostává se do prodlení.

Prodávající je oprávněn požadovat

1. řádné plnění, nestanoví-li zákon pro konkrétní případ jinak,
2. náhradu škody, pokud mu prodlením kupujícího škoda vznikla a kupující neprokáže, že porušení jeho povinností bylo zapříčiněno okolnostmi, které vylučují jeho odpovědnost anebo
3. může odstoupit od smlouvy, pokud se jedná o podstatné porušení. (Bejček, 2010)

U nepodstatného porušení může prodávající odstoupit pouze, pokud kupující nesplnil povinnost ani v dodatečné lhůtě nebo pokud prodávajícímu přímo oznámí, že své povinnosti nesplní. Prodávající musí o uplatnění nároku odstoupit od smlouvy podat zprávu bez zbytečného odkladu, kdy se takto rozhodne. Dále může prodávající odstoupit od smlouvy v případech stanovených ve smlouvě.

5.2. Prodlení v zaplacení kupní ceny

Pokud prodávající splní řádně své závazky a kupující oproti tomu splní závazek převzetí zboží, je dále povinen zaplatit kupní cenu ve stanovené lhůtě nebo popřípadě doplatit kupní cenu sníženou o poskytnutou zálohu, čímž se dostává z role věřitele do role dlužníka. Nesplní-li svou povinnost, dostává se do prodlení.

Prodávající má právo požadovat veškeré nároky jako u prodlení s převzetím, avšak navíc k nim může požadovat také úroky z prodlení peněžitého plnění. Toto právo prodávajícího je stanoveno §369 ObchZ. Úroky z prodlení jsou více rozvedeny v občanském zákoníku, avšak platí pro vztahy mezi podnikateli, podnikatelem a veřejnoprávní korporací a

podnikatelem a státní příspěvkovou organizací, jejichž předmětem je úplatná dodávka zboží nebo služeb.

5.2.1. Úroky z prodlení

Prodávající má právo dle §369a ObchZ požadovat úroky z prodlení v případě, kdy je kupující za toto prodlení odpovědný. Právo na úrok vzniká dnem následujícím po dni splatnosti nebo uplynutím lhůty určené k zaplacení kupní ceny. Výše smluvených úroků není nijak omezena. Strany by však měly dodržovat zásadu poctivého obchodního styku. Pokud tuto zásadu nedodrží, nárok na smluvené úroky z prodlení se může stát u soudu nevymahatelný.

Zákon však ošetřuje i případy, kdy ve smlouvě není ujednání o přesné výši úroků. Ta se od 1. 7. 2010 řídí nařízením vlády č. 33/2010 Sb. Roční výše úroků je rovna výši tzv. repo sazby stanovené Českou národní bankou pro poslední den kalendářního pololetí, které předcházelo pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o 7 procentních bodů. (Finance.cz, 2010)

6. ZÁVĚR

V průběhu čtyř hlavních kapitol je popsán a vysvětlen teoretický základ týkající se vymezení kupní smlouvy, povinností stran, možností porušení konkrétních povinností a především také nároky, kterých se poškozená strana může domáhat. Jak již bylo popsáno v úvodu této práce, s kupní smlouvou se podnikatelé setkávají více či méně pravidelně, ať už se jedná o nákup materiálu či zásob používaných při provozu, nábytku, strojů či jiného vybavení zařazeného do obchodního majetku společnosti anebo také zboží, které je určeno k dalšímu prodeji. Tak či tak, pro podnikatele je závazná komplexní úprava kupní smlouvy obsažená v obchodním zákoníku.

Vzhledem k tomu, že právní předpisy i komentáře v knižních publikacích mohou být pro některé především drobné podnikatele méně srozumitelné, nemusí potom být schopni si utvořit reálný obraz o situaci, která při jejich podnikatelské činnosti může nastat nebo dokonce již nastala. Podnikatelé, kteří nejsou vybaveni právníckými znalostmi a nemají možnost využití služeb např. firemního advokáta, mohou hledat oporu v kterékoliv advokátní kanceláři zaměřené právě na obchodní závazkové vztahy.

Konfliktům je však lépe předcházet, jelikož v této rovině se jejich průběh může dostat až před soud či rozhodce, a proto by každý podnikatel měl být vybaven mimo znalosti ekonomické alespoň i těmi znalostmi právními, které ve své praxi může běžně využít. Podnikatel by si měl být nejen vědom svých povinností a práv, ale také by měl zcela porozumět jejich podstatě a rozsahu. Právě k tomuto bližšímu vysvětlení slouží příklady z praxe, které jsou uvedeny vždy za danou problematikou a slouží k lepší představě o situaci, která v dané souvislosti může nastat. Jsou zde uvedeny jak přesné formulace, které podnikateli pomohou sestavit kupní smlouvu, tak i návody či upozornění, která se ujednání ve smlouvě a jejich možných důsledků týkají.

Jelikož se podnikatelé setkávají s různými kupními smlouvami a ujednáními v nich obsažených, je v příloze přiložena vzorová smlouva popisující nejen práva a povinnosti stran dané zákonem, ale také ty smluvně stanovené. Je možné dohodnout nejen práva a povinnosti, které jsou platné v rámci řádného plnění, ale také ty, k jejichž uplatnění dojde při plnění vadném. Zde můžeme zařadit záruku, úroky z prodlení či smluvní pokutu. Některá ujednání mohou, ale také nemusí být obsaženy přímo v kupní smlouvě. Pro větší přehlednost je v příloze sestavena vzorová smluvní pokuta a následně i vzorový záruční list samostatně.

Oblastem záruky, reklamace, promlčení i sankcí jako jsou úroky z prodlení a smluvní pokuta, by měly strany věnovat zvýšenou pozornost, jelikož nestačí pouhé nastudování práv, povinností a možností nároků v případě porušení smlouvy. Mnoho z ustanovení týkajících se kupní smlouvy jsou stanoveny pouze obecně pro případ, kdy ve smlouvě není stanoveno něco jiného. Poškozená strana se tedy nemůže odvolávat na obecné ustanovení v zákoně, jsou-li dané podmínky konkrétně upraveny ve smlouvě.

Celá tato práce je psána jako návod nebo také soubor doporučení, kterých se podnikatelé v praxi mohou držet, aby se vyhnuli porušení smlouvy ze své strany. Dojde-li k porušení stranou druhou, naskytují se zde mnohá řešení pro konkrétní situace, která si podnikatelé mohou zvolit, avšak jsou vždy závislé na smluvených podmínkách. Zároveň jsou zde popsány aspekty porušení, jako je jeho míra či povaha případných vad, od nichž se mohou odvíjet další právní kroky.

Seznam použité literatury a pramenů

Monografie

BEJČEK, Josef. *Obchodní závazky: Obecná úprava a kupní smlouva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 312 s. ISBN 80-210-0601-3.

BEJČEK, Josef. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7400-337-0.

DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník – komentář. Díl IV*. Praha: Nakladatelství Polygon, 2002. 1024 s. ISBN 80-7273-071-1.

KOPÁČ, Ludvík. *Obchodní kontrakty: obecná úprava obchodních smluv*. 1. Díl. Praha: Prospektrum, 1993. 368 s. ISBN 80-85431-75-0.

MAREK, Karel. *Smluvní typy druhé hlavy třetí části obchodního zákoníku*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. 347 s. ISBN 80-210-1749-X.

PELIKÁNOVÁ, Radka. *Přehled obchodního práva*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2010. 102 s. ISBN 978-80-7418-072-9.

RABAN, Přemysl. *Obchodní zákoník 2009: komentář, judikatura*. 6. doplněné vydání, Praha: Eurounion, 2009. 749 s. ISBN 978-80-7317-081-3.

ŠILHÁN, Josef. *Náhrada škody v obchodních vztazích a možnosti její smluvní limitace*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 159 s. ISBN 978-80-7400-393-6.

ŠVARC, Zbyněk a kol. *Základy obchodního práva*. 3. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 426 s. ISBN 978-80-7380-322-3.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

Seznam použitých internetových zdrojů

AWT ČECHOFRACHT. *Incoterms 2010* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.awt-cechofracht.cz/pro-zakazniky/incoterms-2010/>

Incoterms® 2010. *Incoterms® 2010* [online]. 2010. Dostupné z:
<http://www.incoterms2010.cz/incoterms-2010>

Smlouvy zdarma. *Kupní smlouva na auto – vzor ke stažení zdarma* [online]. 2008.
Dostupné z: <http://smlouvyzdarma.blogspot.com/2008/04/kupni-smlouva-na-auto-vzor-ke-stazeni.html>

Finance.cz. Veronika Tomanová. *Úroky z prodlení nově a jednodušeji* [online]. 2010 [cit. 2010-07-28]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/273575-urok-z-prodleni-nove-a-jednoduseji/>

Právní předpisy

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Seznam zkratk

ObchZ – obchodní zákoník

B2B – Business to business (obchodní vztah mezi podnikateli)

B2C – Business to customer (obchodní vztah mezi podnikatelem a občanem)

C2C – Customer to customer (obchodní vztah mezi občany)

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. 5. 2012

.....
Vladimíra Jiříčková

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kupní smlouva dle obchodního zákoníku

Příloha č. 2: Dohoda o smluvní pokutě

Příloha č. 3: Záruční list